ÑÏÊÑÀÍÈÀ ÍÀ ÁÚËÃÀÐÑÊÎÒÎ ÃÅÎËÎÃÈ×ÅÑÊÎ ÄÓÆÅÑÒÂÎ, ãîä. 65, êí. 1-3, 2004, ñ. 211-213
REVIEW OF THE BULGARIAN GEOLOGICAL SOCIETY, vol. 65, part 1-3, 2004, p. 211-213

In Memoriam

Àêàäåìèê ïðîô. Èâàí Êîñòîâ (24.12.1913-31.03.2004)

Íà÷àëîòî íà 2004 ã. çà áúëãàðñêàòà ìèíåðàëîãî÷åñêà è ãåîëîãî÷åñêà îáù íîñò áå òóæåëÿçàíî ñúñ ñâåòëèÿ 90-ãîäèøíè þáèëåé íà ñâåòîâåíîèçâåñòíèÿ áúëãàðñêè ó÷åí – ìèíåðàëîãà àêàäåìèê ïðîôåñîð Èâàí Êîñòîâ, à ñëåä 2 ìåñåöà – ñ äúëãîòåòà ïîêðóñà òî íåãîâàòà êîí÷èíà: íà 31 ìàðò 2004 ã. àêàäåìèê Êîñòîâ íàïóñíà îòçè ñâÿò, ïðåíàñÿéêè ñå âúâ âå÷íîñòòà.

Öåëèÿò òâîð÷åñêè ïúò íà àêàä. Êîñòîâ å åïîõà â áúëãàðñêàòà ìèíåðàëîãî÷åñêà íàóêà. Ï îâå÷å òò 60 ãîäèíè òóé ïîñâåòè íà àêòèâåí èçó÷àâàíå íà åäíè íò íàé-åâëèêèòå òâîðåíèÿ íà ïðèðîäàòà – êðèñòàëèòå è ìèíåðàëèòå. Òóé áå äúëãîêî óáåäåí, ÷å „êðèñòàëèòå ñà âèñòà îñîáì íà õàðìîíèÿ“ (1986), à „äà ïîçíâàâø ìèíåðàëèòå, çíà÷è äà ïîçíàâàø Âñåëåíàòà“ (1975).

Àêàäåìèê Êîñòîâ å ðîäåí íà 24.12.1913 â ã. Ïëîâäèâ. Ó÷è è çàâúðøâà âñòàñòòâåíè íàóêè â Ñîôèéñêèÿ óíèâåðñèòåò (1932 – 1936 ã.). Ï îëó÷èë ñîëèäíà ïîäãîòîâêà íà åñòåñòâåíèê, òóé ñ îãðîìåí óâëå÷åíåâ è ëþáîâ ñå îðèåíòèðà è ïîñâåùàâà íà ñèñòåìíîòî èçó÷âàíå íà êðèñòàëèòå è ìèíåðàëèòå. Òóâà íåãîâî âëå÷åíèâ îò ðàíîè ìëäåæè ça ðàçãàäàâàíå íà òàéíèòå íà ïðèðîäàòà äïîñëäñòâåâ ñå óâåå÷àâà ñ òðàéíè çàáåëåæèì è ðåçóëòàòè è óñïåòå â ìèíåðàëîãî÷åñêàòà íàóêà. Âúðõó ðàíàòà ìó ëþáîâ êúì êðèñòàëíèÿ è ìèíåðàëåå÷ ñâÿò áåçñïîðíî âëèÿíèå å îêàçàëà Î ðôåáåâàòà Ðîäîïîà ïëàíèíà, êîÿòî ñúñ ñâîÿòà êðàñîòà, ìåêîòà è äóæåëþáíîñò äî ïúíåâà âúòðåøíèÿ ìèð íà ìëäåÿ ó÷åí, à çàäàâèòà £ ïðèâëè÷àò âíèìàíèåòî ìó êúì çàäúëáî÷åíî íàó÷íî èçñëåäâàíå. Íåñêó÷àéíî ïúðâèòå ïóáëèêóâàíè íàó÷íè èçñëåäâàíèÿ íà Èâ. Êîñòîâ ñà ñâúðçàíè ñ èçó÷âàíåòî íà ìèíåðàëè òò Ðîäîïñêèÿ ðàéîí (Êðèñòàëîãðàôñêè è ìèíåðîãåíè èçó÷âàíèÿ íà ôèóîðèòà òò åäíî íàõîäèùå â Áúëãàðèÿ, 1939; Âúðõó îðòèòà òò ìèãìàòè÷èòà ïåãìàòèòè îêîêî ñ. Ìèðàëêîâî, Öåíòðàëíè Ðîäîïè, 1940; Ãåîëîæêèÿò ëêê íà Ðîäîïà, 1947).

Òâîð÷åñêàòà áèîãðàôèÿ íà àêàä. Êîñòîâ å èçêëþ÷èòåëíî ðàçíîîáðàçíà, âñåîáõâàòíà è áîãàòà – äúëãîãîäèøåí óíèâåðñèòåòñêè ïðåïîäàâàòåë, çàäúëáîí÷åí è íåòì îðåí èçñëåäîâàòåë, àêòèâåí îðãàíèçàòîð íà ìèíåðàëîãè÷åñêè ìóçåéíè êîëåöèè, ïðåöåçåí ïîïóëÿðèçàòîð è ïóáëèöèñò íà íàó÷íè çíàíèÿ, äúëãîãîäèøåí ðåäàêòîð íà ðåäëòà íàó÷íè èçäàíèÿ è ìíîæåñòâî äðóãè äåéíîñòè.

Íàó÷íàòà êàðèåðà çàïî÷âà ïàðàëåëíî ñ ïðåïîäàâàòåëñêàòà. Ïðåç 1937 ã. å íàçíà÷åí çà ùàòåí ñúòðóäíèê, à â 1938 ã. å àñèñòåíò êúì Ì èíåðàëîãîãî-ïàòðîãðàôñêèÿ èíñòèòóò íà Ñîôèéñêèÿ óíèâåðñèòåò. Îò 1940 äî 1945 ã. å íà èçêëþ÷èòåëåí ïîëçîòâîðíà ñïåöèàëèçàöèÿ è ïóáëèöèñò íà íàó÷íè çíàíèÿ, äúëãîãîäèøåí ðåäàêòîð íà ðåäëòà íàó÷íè èçäàíèÿ è ìíîæåñòâî äðóãè äåéíîñòè.

Íàó÷íàòà êàðèåðà çàïî÷âà ïàðàëåëíî ñ ïðåïîäàâàòåëñêàòà. Ï ðåç 1937 ã. å íàçíà÷åí çà ùàòåí ñúòðóäíèê, à â 1938 ã. å àñèñòåíò êúì Ì èíåðàëîãîãî-ïàòðîãðàôñêèÿ èíñòèòóò íà Ñîôèéñêèÿ óíèâåðñèòåò. Îò 1940 äî 1945 ã. å íà èçêëþ÷èòåëåí ïîëçîòâîðíà ñïåöèàëèçàöèÿ â Êðàèñêîòî ìèíîó÷ëèèùå íà Èì ïðåñêèÿ êîëåæ çà íàóêà è ðåôîðìèðàíå. Ï ðåç òîçè ñè ïðåñòîé â Àíãëèÿ òîé óñïåøíî ðàçðàáîòâà äèñêóðòàòà „Äåíåçèñ íà æâåÿçîðóäíîòî íàõîäèùå „Êðåïñò“ è ïîëó÷âà íàó÷íàòà ñòåïåí D.I.C. Ñëåä òåçè ñè ïúðâè èíòåðåñè òîé ñå íàñî÷âà êúì èçó÷âàíåòî íà ìîæåñòâîò äóãè èçó÷âàíèÿ è ðåôîðìèðàíåòî íà óêðåïâàíåòî è ðàçâèòèåòî íà Áúëãàðèÿ.

Íàðåä ñ íîæåñòâîòî êîíêðåòíè èçñëåäâàíèÿ òîé îòêðèâà è îïèñâà ïðåç 1958 ã. åäíà íîâà çà íàóêàòà îëîâíîáèñîóôîâà ñóëôîñîë – ìèíåðàë, íàðå÷åí áîí÷âèò (PbBi$_2$S$_3$) â ÷åñò íà îñíîâîïîëîæåêèà íà ìèíåðàëîãîÿòà â Áúëãàðèÿ âêàä. ïðîô. Ãåîðãè Áîí÷âå. Ï î íåâîâî îáíîñîâàíîî ïðåëîæåíèå áèñìóòîâèÿò äæåé ìñîíèò ñå òúëêóâà êàòî ñàìîñòîÿòåëåí ìèíåðàëåí áèä ñ ôîðìóëà PbBiSbS$_4$ è å íàèìåíîâàí îò íåãî ñàòðàîâàèò â ÷åñò íà îòêðèâàòåëêàòà ìó. Èíòåðåñíè ñà èçñëåäâàíèÿòà ìó âúðõó äèàãíîðà, äîïîëíòà, ïîëèìîðôèçìà íà Al_2SiO_5, äèîôèëèòà, áåðèëèòà â Áúëãàðèÿ, õàáèòóñà íà öèðêîíîâè è ìíîæåñòîâî äðóãè. Âñåîáõâàòíèòà íàó÷íè èçñëåäâàíèÿ íà àêàä. Êîñòîâ ñà ïóáëèêóâàíè â ïîâå÷å îò 250 íàó÷íè ñòàòèè è ìîíîãðàôèè. Â ðàçðàáîòâàíåòî íà ìíîãî îò òÿõ òîé ñè å ñúðóóäèé÷èëè ñ ðåäëòà èçâåñòíè íàøè ìèíåðàëîçè è ìåòðîãðàôè.

Êàòî îãíîáùåí òðóä íà íåãîâèòå èçñëåäâàíèÿ è ìíîæåñòâî èçâåñòíè áúëãàðñêè ìèíåðàëîçè, íåãîâè ó÷åíèòå è êîëåãè ïîä ïàòðîíàòà íà ïðåäñåäàòåëñêàòà ìèíåðàëîãèÿ â 1964 ã. èçëèçà ìîíîãðàôèÿòà „Ìèíåðàëèòå â Áúëãàðèÿ“.

Åäèí çíà÷èòåëåí ïðèíîñ îò âðåìà â àêàä. Êîñòîâ ñ êîëåêòèâà îò íåãîâè ó÷åíèòå è ñëåäîâàòåëè å ïîñâåòåë íà çàäúëáî÷åíî èçó÷âàíå íà çåîëîãîâàòà è ïîñëåäîâàòåëíîñòòà íà îòäåëÿíå íà çåîëîãîâèòà è ìèíåðàëè (1959). Â ïîðåäèöàòà „Çåîëîãèòåòà â Áúëãàðèÿ“ ïîäðîáíî ñà ðàðêîðäèçèðàíè ïðåäñòàâèòåëèòå íà çåîëîãîâèòà è ìèíåðàëè (1959). Â ïîðåäèöàòà „Çåîëîãèòåòà â Áúëãàðèÿ“ ïîäðîáíî ñà ðàðêîðäèçèðàíè ïðåäñòàâèòåëèòå íà çåîëîãîâèòà è ìèíåðàëè (1960). ×àñò îò èçñëåäâàíèÿòà ñà ïîñâåòåíè íà çåîëîãîâàòà è ìèíåðàëèçàöèÿ íà òåðèòîðèÿòà íà Áúëãàðèÿ: Ìàãíàòèçúì è çåîëîãèçàöèÿ â Ìàäæàðîâñêîòî îëîâíî-öèíêîâî ìåñòîðîæäåíå (1965); Çåîëîãîâàòà çîíàëíîñò âúâ âóëêàíîãåíèÿ êî ïëåñ ìåæäó Éúðäæàëè è Àñåíîâãðàä (1966);

Ðàçïðåäåëåíèå íà çåîëèòîâèòå ìèíåðàëè â Çàïàäíîòî Ñðåäíîãîðèå (1967); Çåîëèòîâè ìèíåðàëèçàöèè â Èçòî÷íîòî Ñðåäíîãîðèå (1968). Â îáëàñòòà íà êðèñòàëíàòà ñèìåòðèÿ çàñëóæàâà äà ñå îòáåëåæè ïðèíîñúò ìó âúâ âúâåæäàíåòî íà ïåíòàãîíàëíàòà ñèíãîíèÿ íà ñèìåòðèÿ è ñúîòâåòíèòå òî÷êîâè ãðóïè íà ñèìåòðèÿòà â êëúñòåðíè îáðàçîâàíèÿ, õàðàêòåðíè çà êâàçèêðèñòàëíîòî ñúñòîÿíèå íà íÿêîè ìåòàëíè ñïëàâè, êàêòî è äåòàéëíîòî èçó÷àâàíå ñèìåòðèÿòà è ìîðôîëîãèÿòà íà ðàçëè÷íèòå âèðóñè.

Aêàä. Êîñòîâ èìà áåçñïîðíè ïðèíîñè è ïðè èçó÷àâàíåòî íà ðåäèöà ïîëåçíè èçêîïàåìè ó íàñ è ïðè ïåðñïåêòèâíàòà îöåíêà íà ìàíãàíîâèòå, ìåäíèòå, ôëóîðèòîâèòå, äèñòåíîâèòå è äðóãè íàõîäèùà.

Íàðåä ñ ìíîæåñòâîòî êîíêðåòíè èçñëåäâàíèÿ òîé ñòèãà äî ðåäèöà îáîáùåíèÿ è ôóíäàìåíòàëíè ðåçóëòàòè çà ìèíåðàëîãè÷åñêàòà íàóêà. Îñíîâîïîëàãàùèÿò ïîäõîä â ìèíåðàëîãè÷åñêèòå èçñëåäâàíèÿ íà àêàä. Êîñòîâ å â åäèíñòâîòî íà êðèñòàëîìîðôîëîæêèÿ è êðèñòàëîãåíåòè÷íèÿ àíàëèç íà ìèíåðàëèòå. Ïîñëåäíèòå ñå ðàçãëåæäàò êàòî ðåçóëòàò íà âúòðåøíî çàëîæåíèòå èì ñòðóêòóðíè îñîáåíîñòè è åñòåñòâåíàòà ñðåäà íà ôîðìèðàíåòî èì. Ïðè òîâà ðàçãëåæäàíå ñå îò÷èòàò ñ èçêëþ÷èòåëíà ïðåöèçíîñò õàáèòóñíèòå èçìåíåíèÿ íà êðèñòàëèòå è åâîëþöèÿòà íà ãåîëîæêàòà ñðåäà.

Îïèñàíèòå ìîðôîëîãè÷íèòå õàáèòóñíè òèïîâå íà ìèíåðàëèòå â íÿêîè íàõîäèùà è óñòàíîâåíîòî çîíàëíî ïðîñòðàíñòâåíî ðàçïðåäåëåíèå â çàâèñèìîñò îò ïîñëåäîâàòåëíî èçìåíÿùèòå ñå óñëîâèÿ íà îòëàãàíå è ëîêàëèçàöèÿ íà ôëóîðèðà ñà êîíêðåòíèÿò ïðèíîñ íà àêàä. Êîñòîâ è íåãîâè ñúòðóäíèöè â ñúâìåñòíîòî áúëãàðî-ðóñêî (ñúâåòñêî) îòêðèòèå, ôîðìóëèðàíî êàòî „Çàêîíîìåðíîñò â êðèñòàëîìîðôîëîæêàòà åâîëþöèÿ íà ìèíåðàëèòå ïðè ìèíåðàëîîáðàçóâàòåëíèòå ïðîöåñè“, óòâúðäåíî â 1983 ã. Óñòàíîâåíàòà åâîëþöèÿ íà êðèñòàëíèòå ôîðìè â ïðîñòðàíñòâîòî è âðåìåòî è êðèñòàëîìîðôîëîæêàòà çîíàëíîñò, íàðåä ñ ôóíäàìåíòàëíèÿ ñè õàðàêòåð, èìà âàæíî ïðàêòè÷åñêî ïðèëîæåíèå ïðè òúðñåíåòî è ïðîó÷âàíåòî íà ïîëåçíè èçêîïàåìè. Òîé áå óáåäåí, ÷å „æèâååì âúðõó íåîöåíåíè áîãàòñòâà“ (1994).

Àêàä. Êîñòîâ å îáîñíîâàë îðèãèíàëíè èäåè çà òåìïîðàëíîòî è ëèòåðàëíî ôðàêöèîíèðàíå íà õèìè÷íèòå åëåìåíòè â çåìíàòà êîðà, èçõîæäàéêè îò ðåäèöà ãåîõèìè÷íè êðèòåðèè è öèêëè÷íîòî ðàçâèòèå íà òåêòîíñêèòå ïðîöåñè. Øèðîê ãåíåòè÷åí ñìèñúë å çàëîæåí â ïîäðîáíàòà êðèñòàëîõèìè÷íî-ãåîõèìè÷íàòà êëàñèôèêàöèÿ íà ñóëôèäèòå è àíàëîãè÷íèòå íà òÿõ ñúåäèíåíèÿ â ìîíîãðàôèÿòà „Sulphide Minerals. Crystal Chemistry, Parageneses and Systematics“ (1981, â ñúàâòîðñòâî), êîÿòî å ïðåâåäåíà è íà ðóñêè (1984). Â íåÿ ñà îáñúäåíè ïàðàãåíåòè÷íèòå îòíîøåíèÿ ìåæäó ñóëôèäèòå â ðàçëè÷íèòå ðóäíè íàõîäèùà è ðåçóëòàòèòå îò åêñïåðèìåíòàëíî èçñëåäâàíèòå ñóëôèäíè ñèñòåìè.

Àêàä. Êîñòîâ íè îñòàâè èçêëþ÷èòåëíî áîãàòî ìîíîãðàôè÷íî íàñëåäñòâî. Ãîëÿì èíòåðåñ ïðåäñòàâëÿâà ìîíîãðàôèÿòà âúðõó êðèñòàëîõèìèÿòà è êëàñèôèêàöèÿòà íà ôîñôàòíèòå, àðñåíàòíèòå è âàíàäàòíèòå ìèíåðàëè (Phosphate, Arsenate and Vanadate Minerals. Crystal Chemistry and Classification), ïóáëèêóâàíà â ñúàâòîðñòâî ïðåç 1989 ã., êàêòî è íàïðàâåíàòà â ñúàâòîðñòâî ñòðóêòóðíî-ïàðàãåíåòè÷íà êëàñèôèêàöèÿ íà áîðàòíèòå ìèíåðàëè (2002).

Íåãîâàòà îðèãèíàëíà ãåîõèìè÷íî-êðèñòàëîõèìè÷íà êëàñèôèêàöèÿ íà ìèíåðàëèòå ïðåäñòàâÿ äîñòîéíî áúëãàðñêàòà ìèíåðàëîãè÷åñêà íàóêà. Íà îñíîâàòà íà òàçè êëàñèôèêàöèÿ å ïîñòðîåíà îðèãèíàëíàòà ìîíîãðàôèÿ „Ìèíåðàëîãèÿ“, ïðåèçäàâàíà ìíîãîêðàòíî è ïðåâåäåíà â Àíãëèÿ (1968) è Ðóñèÿ (1971). Íåîöåíèìî å ïîñëåäíîòî èçäàíèå íà òàçè ìîíîãðàôèÿ (1993), êîÿòî çàåäíî ñ ó÷åáíèêà „Êðèñòàëîãðàôèÿ“ ñà îòäàâíà íàñòîëíè êíèãè íå ñàìî çà áúëãàðñêèòå ìèíåðàëîçè.

Àêàä. Êîñòîâ íåóìîðíî ïðîäúëæàâàøå äà ïðîâåæäà íàó÷íè èçñëåäâàíèÿ è îáîáùåíèÿ. Ïîñëåäíàòà ìîíîãðàôèÿ íà àêàä. Êîñòîâ â ñúàâòîðñòâî ñ äîö. ä-ð Ð. Êîñòîâ „Crystal Habits of Minerals“ (1999), èçäàíèå íà ÁÀÍ (èçäàòåëñòâî „Ìàðèí Äðèíîâ“ è „Pensoft“) íà àíãëèéñêè åçèê, å òðóä, êîéòî çàäúëáî÷åíî è äåòàéëíî îáîáùàâà âñè÷êè êðèñòàëîìîðôîëîãè÷íè îñîáåíîñòè è êðèñòàëîãåíåòè÷íè çàêîíîìåðíîñòè ïðè ìèíåðàëèòå â ïîòâúðæäåíèå íà ÷åòâúðòîòî ñúâìåñòíî áúëãàðî-ðóñêî îòêðèòèå. Ìîíîãðàôèÿòà å èçêëþ÷èòåëíî âèñîêî îöåíåíà îò âèäíè ïðåäñòàâèòåëè íà ìåæäóíàðîäíàòà ìèíåðàëîãè÷åñêà îáùíîñò êàòî ïðîô. Ìàíäàðèíî è ïðîô. Ñóíàãàâà.

Íàðåä ñ ãîëåìèòå çàñëóãè çà áúëãàðñêàòà è ñâåòîâíàòà ìèíåðàëîãè÷åñêà íàóêà àêàä. Êîñòîâ êàòî äúëãîãîäèøåí óíèâåðñèòåòñêè ïðåïîäàâàòåë èìà íåîöåíèì ïðèíîñ çà Áúëãàðèÿ â ïîäãîòîâêàòà íà ìíîæåñòâî ñïåöèàëèñòè ãåîõèìèöè è ãåîëîçè, ïîëó÷èëè ñîëèäíè ìèíåðàëîæêè çíàíèÿ. Íÿìà áúëãàðñêè ìèíåðàëîã èëè ãåîëîã, êîéòî äà íå å ïîëó÷èë äèðåêòíî èëè êîñâåíî äîïèð äî ìèíåðàëîãè÷åñêèÿ çàðÿä è òâîð÷åñêîòî ìèñëåíå íà àêàä. Êîñòîâ, áèëî òî ÷ðåç óâëåêàòåëíèòå ìó ëåêöèè, êíèãè è ïóáëèêàöèè èëè îò ïðåêè êîíòàêòè â ñòóäåíòñêèòå àóäèòîðèè è íà òåðåíà. Ñúñ ñâîÿòà åíåðãè÷íîñò òîé å óñïÿë äà ïðåäàäå íà ïî-ìëàäèòå ñè êîëåãè îãðîìíà ëþáîâ êúì ïðèðîäàòà è ìèíåðàëèòå. Íå ñëó÷àéíî ó íàñ ðàáîòÿò ìíîãî òàëàíòëèâè ìèíåðàëîçè, óñâîèëè âñè÷êè ñúâðåìåííè çíàíèÿ íà ìèíåðàëîãè÷åñêàòà íàóêà è óìåíèÿ çà çàäúëáî÷åíè è ôèíè ìèíåðàëîæêè èçñëåäâàíèÿ.

Â çíàê íà ãîëÿìî ïðèçíàíèå çà îãðîìíàòà åðóäèöèÿ è ïîìîù êúì ìëàäèòå ìèíåðàëîçè ïîêîéíèÿò äîö. Ã. Òåðçèåâ íàðå÷å íà èìåòî íà àêàä. Êîñòîâ íîâîîòêðèò ìåäíî-çëàòåí òåëóðèäåí ìèíåðàë ($AuCuTe_4$) – êîñòîâèò, à Ìèííî-ãåîëîæêèÿò óíèâåðñèòåò „Ñâ. Èâàí Ðèëñêè“ ïðåç 1994 ã. óäîñòîè àêàä. Êîñòîâ ñ ïî÷åòíîòî çâàíèå „Äîêòîð õîíîðèñ êàóçà“.

Àêàä. Êîñòîâ ïîñòàâè îñíîâàòà íà ìîäåðíàòà ìèíåðàëîãèÿ è ïîëîæè óñèëèÿ çà îðãàíèçèðàíå íà åêñïåðèìåíòàëíàòà ìèíåðàëîãèÿ ó íàñ. Ïðåç 1967 ã. òîé ñúçäàäå ëàáîðàòîðèÿ ïî åêñïåðèìåíòàëíà ìèíåðàëîãèÿ êúì ñåêöèÿ ìèíåðàëîãèÿ íà Ãåîëîãè÷åñêèÿ èíñòèòóò íà ÁÀÍ. Äîñòîåí ðåçóëòàò íà òîâà íà÷èíàíèå áå ñúçäàâàíåòî íà Èíñòèòóòà ïî ïðèëîæíà ìèíåðàëîãèÿ ïðåç 1971ã., ÷èéòî íàñëåäíèê ñåãà å Öåíòðàëíàòà ëàáîðàòîðèÿòà ïî ìèíåðàëîãèÿ è êðèñòàëîãðàôèÿ êúì ÁÀÍ.

Àêàä. Êîñòîâ å çàåìàë ìíîæåñòâî àäìèíèñòðàòèâíè äëúæíîñòè íà ðåäèöà íàó÷íè çâåíà è èíñòèòóöèè. Óñïåøíî å ðúêîâîäèë ñåêöèÿ ìèíåðàëîãèÿ íà Ãåîëîãè÷åñêèÿ èíñòèòóò ïðè ÁÀÍ (1960 – 1973), áèë å ðúêîâîäèòåë íà Ñåêòîðà ïî ìèíåðàëîãèÿ è ãåîõèìèÿ êúì Åäèííèÿ öåíòúð çà íàóêèòå çà Çåìÿòà ïðè ÁÀÍ â èíòåãðàöèÿ ñúñ Ñîôèéñêèÿ óíèâåðñèòåò (1972 – 1981). Â ïåðèîäà 1978 – 1982 ã. å äèðåêòîð íà Ãåîëîãè÷åñêèÿ èíñòèòóò ïðè ÁÀÍ, à îò 1974 ã. äî 1988 ã. å äèðåêòîð íà Íàöèîíàëíèÿ ïðèðîäîíàó÷åí ìóçåé íà ÁÀÍ è ÷ëåí íà Ïðåçèäèóìà íà ÁÀÍ. Íåãîâàòà êîí÷èíà ãî ñâàðè êàòî íàé-âúçðàñòíèÿ àêàäåìèê è åäèí îò òðèìàòà ïî÷åòíè àêàäåìèöè íà ÁÀÍ.

Àêàä. Êîñòîâ ñå îòëè÷àâàøå ñ âèñîêî ãðàæäàíñêî ñúçíàíèå íà ó÷åí è îáùåñòâåíèê. Òîé áå óäîñòîåí ñ ÷åñòòà äà áúäå ÷ëåí íà Ñúâåòà çà íàöèîíàëíî ðàçâèòèå êúì Ïðåçèäåíòñòâîòî íà Ðåïóáëèêà Áúëãàðèÿ (1998 – 2002 ã.). Íåãîâèòå íàó÷íè ïðèíîñè è ïîñòèæåíèÿ ñà ìíîãîêðàòíî îöåíÿâàíè ïî äîñòîéíñòâî è òîé å óäîñòîåí ñ âèñîêè ïðàâèòåëñòâåíè íàãðàäè â Ðåïóáëèêà Áúëãàðèÿ. Çà àêàä. Êîñòîâ äóìèòå „ïðåêëîííà âúçðàñò“ íå ìîæåøå äà ñå êàæàò. Äî ïîñëåäíèòå ñè äíè òîé áå àêòèâåí. Îò Ðúêîâîäñòâîòî íà ÁÀÍ ìó áå âúçëîæåíà âèñîêîîòãîâîðíàòà çàäà÷à äà ðúêîâîäè Êîìèñèÿòà íà ïðîãðàìàòà „Óñòîé÷èâî ðàçâèòèå íà Ðîäîïèòå“.

Àêàä. Êîñòîâ ïîëó÷è è ãîëÿìî ìåæäóíàðîäíî ïðèçíàíèå. Òîé å áèë êàíåí êàòî ãîñò-ïðîôåñîð â ðåäèöà ñâåòîâíè íàó÷íè öåíòðîâå è óíèâåðñèòåòè. Ó÷àñòâóâàë å ïî ïîêàíà ñ äîêëàäè â ìíîæåñòâî ñâåòîâíè è ìåæäóíàðîäíè íàó÷íè ôîðóìè è åêñïåðòíè ñúâåòè ïî êðèñòàëîãðàôèÿ, ìèíåðàëîãèÿ è ïåòðîãðàôèÿ ñ òâúðäå ðàçíîîáðàçíà ïðîáëåìàòèêà. Àêàä. Êîñòîâ å åäèí îò ÷ëåí-îñíîâàòåëèòå íà IAGOD, âèöåïðåçèäåíò íà àñîöèàöèÿòà (1972 – 1976) è ïîñòîÿíåí íåèí ÷ëåí. Òîé å äúëãîãîäèøåí ÷ëåí íà Êîìèñèÿòà îò åêñïåðòè ïî îöåíêà íà ïðîåêòè íà Ìåæäóíàðîäíàòà ãåîëîãè÷åñêà êîðåëàöèîííà ïðîãðàìà (IGCP, 1975–1978 ã.) êúì ÞÍÅÑÊÎ. Îò 1959 ã. å ïîñòîÿíåí ÷ëåí íà àâòîðèòåòíàòà Ìåæäóíàðîäíà êîìèñèÿ ïî íîâè ìèíåðàëè è ìèíåðàëíè èìåíà êúì Ìåæäóíàðîäíàòà ìèíåðàëîãè÷åñêà àñîöèàöèÿ (IMA). Ïðèçíàíèå íà íåãîâàòà ìåæäóíàðîäíà èçâåñòíîñò è àâòîðèòåò å óäîñòîÿâàíåòî ìó ñ ïî÷åòíî ÷ëåíñòâî â ìèíåðàëîãè÷åñêè è ãåîëîãè÷åñêè äðóæåñòâà è

àêàäåìèè â Åâðîïà. Òîé áå ÷ëåí íà Ãåðìàíñêàòà íàó÷íà àêàäåìèÿ „Ëåîïîëäèíà“, íà Ðóñêàòà àêàäåìèÿ íà íàóêèòå, íà íàó÷íè îðãàíèçàöèè â Àíãëèÿ, ×åõèÿ, Èíäèÿ. Îñîáåíî ãîëÿìî å ìåæäóíàðîäíîòî ïðèçíàíèå ñ èçáèðàíåòî ìó çà ïúðâè âèöåïðåçèäåíò íà IMA (1978 – 1982) è çà Ïðåçèäåíò ïðåç 1982 – 1986 ã. Àêàä. Êîñòîâ ñ íåèìîâåðåí åíòóñèàçúì óñïÿ äà îðãàíèçèðà áúëãàðñêèòå ìèíåðàëîçè, êàòî ñúçäàäå Áúëãàðñêîòî ìèíåðàëîãè÷åñêî äðóæåñòâî ïðåç 1990 ã., íà êîåòî áå íåãîâ ïúðâè ïðåäñåäàòåë â ïåðèîäà îò 1990 äî 1995 ã., à äî ñâîÿòà êîí÷èíà – íåãîâ ïî÷åòåí ïðåäñåäàòåë. Áëàãîäàðåíèå íà íåãî Áúëãàðñêîòî ìèíåðàëîãè÷åñêî äðóæåñòâî ïîëó÷è ìåæäóíàðîäíî ïðèçíàíèå – ÷ëåí å íà IMA è Åâðîïåéñêèÿ ìèíåðàëîãè÷åñêè ñúþç. Tîé áå ïîñòîÿíåí ïðåäñòàâèòåë íà ÁÌÄ â Êîìèñèÿòà ïî êëàñèôèêàöèÿ íà ìèíåðàëèòå è Êîìèñèÿòà ïî íîâè ìèíåðàëè êúì IMA.

Äâà ìåñåöà ïðåäè íåãîâàòà êîí÷èíà, íà 22 ÿíóàðè 2004 ãîäèíà, áúëãàðñêàòà ìèíåðàëîãè÷åñêà, ãåîëîãè÷åñêà è íàó÷íà îáùåñòâåíîñò ñ òúðæåñòâåíî ñúáðàíèå îòáåëÿçà ïî äîñòîåí íà÷èí 90-ãîäèøíèÿ ìó þáèëåé. Ïî ñëó÷àé þáèëåÿ àêàä. Êîñòîâ áå ïîçäðàâåí îò Ïðåçèäåíòà íà Ðåïóáëèêà Áúëãàðèÿ è óäîñòîåí ñ ìíîæåñòâî ïî÷åñòè è íàãðàäè. Òîé ïîëó÷è âèñîêàòà íàãðàäà íà ÁÀÍ „äîêòîð õîíîðèñ êàóçà“, à îò îáùèíàòà íà ðîäíèÿ ìó ãðàä – ïî÷åòåí ãðàæäàíèí íà Ïëîâäèâ. Þáèëÿðúò ïîëó÷è ìíîæåñòâî ïîçäðàâèòåëíè àäðåñè îò ðàçëè÷íè èíñòèòóöèè, êîëåãè, ïðèÿòåëè è ó÷åíèöè, êàêòî ó íàñ òàêà è îò ÷óæáèíà. Ïîçäðàâåí áå îò Ïðåçèäåíòà íà IMA – ïðîô. ßí Ïàðñúí, îò Èíñòèòóòà ïî ãåîíàóêè íà Óíèâåðñèòåòà íà Åäèíáóðã, îò àêàä. Íèêîëàé Þøêèí – âèöåïðåçèäåíò íà Ìåæäóíàðîäíàòà ìèíåðàëîãè÷åñêà àñîöèàöèÿ è íà Âñåðóñèéñêîòî ìèíåðàëîãè÷åñêî äðóæåñòâî, îò Èíñòèòóòà ïî ãåîëîãèÿ â Ñèêòèâêàð (Ðåïóáëèêà Êîìè, Ðóñêàòà ôåäåðàöèÿ), îò ïðîô. Àíòúíè Íàëäðåò (Òîðîíòî, Êàíàäà), ïðîô. Êñèàíäå Êñèå (Ãóàíäæîó, Êèòàé), ïðîô. È÷èðî Ñóíàãàâà (ßïîíèÿ, ïî÷åòåí ÷ëåí íà Áúëãàðñêîòî ìèíåðàëîãè÷åñêî äðóæåñòâî), ïðîô. Áåðíè Óóä è ä-ð Ôðåíñèñ Óîë (Ëîíäîí), ÷ë.-êîð. íà Ðóñêàòà ÀÍ ïðîô. Äìèòðèé Ïóùàðîâñêè, àêàä. ïðîô. Âàäèì Óðóñîâ îò Ìîñêîâñêèÿ óíèâåðñèòåò, ïðîô. äãìí Ìàðãàðèòà Íîâãîðîâà, ïðîô. äãìí Íàäåæäà Ìîçãîâà (ÈÃÅÌ íà Ðóñêàòà ÀÍ, Ìîñêâà), ïðîô. Äæîâàíè Ôåððàðèñ (Òîðèíî, Èòàëèÿ) è äð. Òîé áå ïîçäðàâåí îò ìíîæåñòâî ïðåäñòàâèòåëè íà ðàçëè÷íè áúëãàðñêè àêàäåìè÷íè è óíèâåðñèòåòñêè èíñòèòóöèè, îò êîëåãè, ïðèÿòåëè è íåãîâè ó÷åíèöè.

Ïðèæèâå Áúëãàðñêîòî ìèíåðàëîãè÷åñêî äðóæåñòâî îðãàíèçèðà è ïîñâåòè íÿêîëêî íàó÷íè ñåñèè â ÷åñò íà ñâåòëèòå þáèëåè – 85 ã. è 90 ã. íà àêàä. Êîñòîâ. Â ïîñëåäíàòà íàó÷íà ñåñèÿ „Ìèíåðîãåíåçèñ 2004“, ñúñòîÿëà ñå íà 22 è 23 ÿíóàðè 2004 ã., âçåõà ó÷àñòèå ìíîãî èçâåñòíè áúëãàðñêè ìèíåðàëîçè è ïåòðîãðàôè è ïî-ìëàäè íàó÷íè èçñëåäîâàòåëè. Îáùî áÿõà ïðåäñòàâåíè 40 óñòíè è ïîñòåðíè äîêëàäà. Èíòåðåñúò êúì ïðîáëåìàòèêàòà íà ñåñèÿòà áå îãðîìåí. Ïðîâåäîõà ñå òâúðäå èíòåðåñíè è ïîëåçíè äèñêóñèè, îñíîâàâàéêè ñå è íà ðåäèöà íàó÷íè èçñëåäâàíèÿ íà þáèëÿðà.

Àêàäåìèê Êîñòîâ íè îñòàâè íå ñàìî îãðîìíî íàó÷íîèçñëåäîâàòåëñêî è ìîíîãðàôè÷íî íàñëåäñòâî â îáëàñòòà íà êðèñòàëîãðàôèÿòà è ìèíåðàëîãèÿòà. Òîé ôîðìóëèðà „äåñåòòå áîæè çàïîâåäè â íàóêàòà“ è íè çàâåùà: „çà âñåêè ó÷åí íàóêàòà íå òðÿáâà äà çàïî÷âà ñ íåãî“ è „ó÷åíèÿò òðÿáâà äà òúðñè âèíàãè èñòèíàòà“ (2003). Çà íåãî áå îñíîâîïîëàãàùî, ÷å „èñòèíàòà, äîáðîòàòà è êðàñîòàòà ïðàâÿò õàðìîíèÿòà è ïðîãðåñà“ (1997). Òîé íè çàâåùà è ðåäèöà ÷îâåøêè öåííîñòè, êîèòî òðÿáâà äà ïîìíèì. Òîé áå øèðîêî ñêðîåí ÷îâåê è ñàì êàçâàøå ÷åñòî „÷îâåê òðÿáâà äà êðîè øèðîêî“ èëè „àë÷íîñòòà ðàæäà êàèíîâöè“. Àêàä. Êîñòîâ áå è ñ áóäíà ãðàæäàíñêà ñúâåñò. Â ìíîæåñòâîòî èíòåðâþòà, êîèòî òîé äàâàøå ïðåç ïîñëåäíèòå ãîäèíè, íååäíîêðàòíî îòñòîÿâàøå ïîçèöèèòå ñè íà ÷îâåêîëþáåö, êàòî çàÿâÿâàøå, ÷å „÷îâåêúò îùå íå ïîçíàâà ñåáå ñè“ (1986) è „àêî ÷îâå÷åñòâîòî íå ñå âðàçóìè, ùå ãî ñïîëåòè ñúäáàòà íà äèíîçàâðèòå“(1994). Òîé îòñòîÿâàøå „íà äåöàòà òðÿáâà äà ñå äàâà êðàñîòà, à íå „Êàëàøíèêîâ“ (2003). Êàêâè äúëáîêè æèòåéñêè ìúäðîñòè èçðàçÿâàò òåçè íåãîâè ìèñëè, êîèòî òðÿáâà äà ïîìíèì êàòî ó÷åíè è õîðà. Íåçàáðàâèìè ùå îñòàíàò àêàäåìè÷íèòå ñëîâà ñ äúëáîê ôèëîñîôñêî-æèòåéñêè ñìèñúë, ïðîèçíåñåíè íà ãåîëîæêàòà êîíôåðåíöèÿ, ñúñòîÿëà ñå íà 10 äåêåìâðè 2003 ã., è íà òúðæåñòâåíèÿ 90-ãîäèøåí þáèëåé íà 22 ÿíóàðè 2004 ã. â ãîëåìèÿ ñàëîí íà Áúëãàðñêàòà àêàäåìèÿ íà íàóêèòå. ×ðåç ìèíåðàëèòå – ïàðàäèãìàòà íà æèâîòà, òîé î÷åðòà ìîñòà ìåæäó îðãàíè÷íèÿ è íåîðãàíè÷íèÿ ñâÿò. Òàçè ïîñëåäíà íåãîâà ñòàòèÿ å ïóáëèêóâàíà â Ñïèñàíèåòî íà ÁÃÄ, ò. 64 (2003). Òîé áå ïîñëåäîâàòåëåí ïðåç öåëèÿ ñè æèâîò è óáåäåí, ÷å „è ÷îâåêúò å êàòî êðèñòàëèòå. Ãåííàòà ñòðóêòóðà îïðåäåëÿ èçÿâèòå ìó“ (1993).

Äî ïîñëåäíèÿ ñè ìèã àêàä. Êîñòîâ áå ñ áóäíà è àêòèâíà òâîð÷åñêà ìèñúë. Òîé áå ïåðôåêòåí íå ñàìî â èçó÷àâàíåòî íà ìèíåðàëèòå è êðèñòàëèòå, íî ñå îòëè÷àâàøå è êàòî åñòåò. Ïîä íåãîâàòà ÷åòêà íà õóäîæíèê-ëþáèòåë îæèâÿõà îáðàçèòå íà ìíîãî íàøè è ÷óæäåñòðàííè ó÷åíè, êàêòî è êðàñèâè ïëàòíà îò ïðèðîäàòà. Òîé ñïðàâåäëèâî áå íàðå÷åí „ó÷åí ñ îêî íà õóäîæíèê“ (1979). Ïðåäè äà íè íàïóñíå âúâ âå÷íîñòòà ñ ÷åòêàòà ñè íà õóäîæíèê-åñòåò òîé îñòàâè íÿêîëêî ïëàòíà è ïîðòðåòè íà ñâîè ñúòðóäíèöè.

Òîé áå ìîðàëíàòà îïîðà è ïîäêðåïà íà ïî-ìëàäèòå êîëåãè ìèíåðàëîçè-èçñëåäîâàòåëè, ñëåäîâíèöè íà äîáðèòå òðàäèöèè íà áúëãàðñêà ìèíåðàëîãè÷åñêà øêîëà, íî, óâè, íåóìîëèìè ñà çàêîíèòå íà ïðèðîäàòà è òîé íè íàïóñíà! Áúëãàðñêàòà ìèíåðàëîãè÷åñêà îáùíîñò îñèðîòÿ, íî àêàä. Èâàí Êîñòîâ £ îñòàâè íÿêîëêî ïîêîëåíèÿ äîáðå ïîäãîòâåíè ìèíåðàëîçè, êîèòî òðÿáâà äà ïðîäúëæàò íåãîâèÿ ñâåòúë ïúò íà ó÷åí, äà ñúõðàíÿò è îáîãàòÿò îñòàâåíîòî îò íåãî íàñëåäñòâî â ìèíåðàëîãè÷åñêàòà íàóêà. Ìíîæåñòâî íàó÷íè ðåçóëòàòè, èäåè, èçêàçàíè õèïîòåçè è ìíåíèÿ îò àêàä. Èâàí Êîñòîâ ùå áúäàò äúëãè ãîäèíè ðúêîâîäíè íà÷àëà â ðàáîòàòà íà áúëãàðñêèòå ìèíåðàëîçè è ãåîëîçè.

Äúëáîê ïîêëîí ïðåä òâîð÷åñêèÿ æèçíåí ïúò è ñâåòëàòà ïàìåò íà àêàäåìèê Èâàí Êîñòîâ!

Ä. Ñòàâðàêåâà
Ïðåäñåäàòåë íà
Áúëãàðñêîòî ìèíåðàëîãè÷åñêî äðóæåñòâî